Пише: Борис Тадић
среда, 31 децембар 2008 21:40

(Вечерње новости, 31.12.2008)

Србији су у овом тренутку најмање потребни избори. Хтео бих да сви грађани и сви политички актери ово приме са пуном озбиљношћу. Сви који би похрлили ка изборима показали би своју политичку незрелост и доказали да брину о својим страначким и краткорочним интересима, а не о општем добру. То кажем и као председник странке којој грађани највише верују и која би недвосмислено добила највише гласова у својој историји када би избори били сада." Ову поруку, у предвечерје Нове године, која и у Србију доноси све неизвесности светске финансијске кризе, грађанима, али и политичарима, шаље Борис Тадић, председник Србије.

- Када би ДС сада желела да учврсти своју власт и учини је неприкосновеном у наредне четири године, био би то само исказ неодговорности. ДС је одговорна партија којој је интерес државе играђана на првом месту. Сада није време за странчарење, већ за веома одговорне потезе. Србија ће се суочити са великим искушењима светске економске кризе чије последице још нико не може да предвиди. Кроз ово морамо проћи заједно како бисмо очували радна места људи - поручује председник у интервјуу „Новостима".

* Скупштина је већ дужи период у блокади, а то се, очигледно, може догодити и Влади. Како ћемо, онда, спремни дочекати кризу?

- Не видим да је Влада у блокади. Очекујем да све странке у њој наставе да раде. Влада је конципирана да ради четири године и хоћу да верујем да у њу нико није ушао да би из ње изашао чим настане тешкоћа. Ако не дај боже, неко буде хтео да изађе из владе, онда ћемо морати да донесемо мере како би она наставила да функционише. Избори су крајње решење. У време светске кризе сви имају одговорност, па и парламент, као највиша институција и представник воље грађана мора да буде дисциплинован и уважаван. Дакле, мораће да се деблокира.

* Како до посланичке дисциплине?

- Водећи људи парламента мораће стриктно и до краја да поштују Пословник. Ако бисмо дозволили да Скупштина уместо да доноси законе којима се реагује на кризу, настави да буде дебатни клуб посвађаних доскорашњих припадника исте странке и место за надгорњавање за неке нове изборе, то би био исказ наше политичке незрелости.

* Кад кажете да су избори крајње решење, шта би онда било „међурешење“, ако Г 17 плус изађе из владе?

- Најбоље решење је договор. Сешћемо са Г 17 плус и видети има ли суштинског проблема. Ја га не видим. Видим само нека нервозна реаговања.

* Не видите проблем у томе што Динкићева странка оспорава енергетски споразум са Русијом и каже да смо испали „наивни“, док остатак владе то означава најважнијим послом и националним интересом?

- Увек дозвољавам могућност да странке бране свој идентитет, па чак и у оквиру Владе. Али, не смеју да доводе у питање централну политику државе. Уговором о енергетском снабдевању ни на који начин не доводимо у питање најважнији стратешки циљ земље - улазак у ЕУ. Као што намером да уђемо у ЕУ не доводимо у питање стратешки циљ очувања Косова и Метохије. Отворићемо са коалиционим партнерима сва спорна питања.

* Има простора за дијалог упркос томе што вам лидер Г 17 плус поручује да политика није маркетинг?

- Млађан Динкић је један од ретких људи у српској политици који је у стању да уради конкретну ствар и иза ког су конкретна дела: реформа банкарског система, макроекономска стабилизација Србије након 2000. године, довођење „Фијата”. Не морамо нас двојица да се слажемо у свему да бисмо сарађивали, али познато је да нико не може да води Владу уколико странке у њој вуку свака на своју страну.

* Влада, значи, опстаје?

- Све док изнова имамо потврду сагласности о стратешким циљевима, нема штете због пролазних разлика. И Влада ће опстати четири године и завршити посао. Моја намера је да на крају мандата Владе и мог председничког мандата кажемо људима: издржали смо и финансијску кризу, и велике проблеме везане за проглашење нелегалне независности Косова. Наставили смо дипломатску борбу за очување интегритета и суверенитета Србије и пренели проблем КиМ на правни терен, на међународни суд правде. И подигли смо углед земље, довели инвестиције... Ако тада будемо и у предворју ЕУ - и ако будемо имали завршене саобраћајне коридоре и инфраструктуру и повећан животни стандард грађана - онда свако мора да буде задовољан том политиком. Па, и ако буде неког критичког суда, бићу миран јер су иза нас конкретна дела, а не списак лепих жеља.

* Ако, и поред најбоље воље у ДС и Г 17 плус, не нађете заједнички језик хоће ли бити мањинске владе?

- О том-потом. Премошћавамо препреке како на њих наилазимо. Разговараће се унутар владе.

* Према Динкићу, Влада је изгубила ауторитет и трпи притисак споља, из вашег кабинета...

- Не даје председник Србије ауторитет Влади, нити може да јој га „позајми“, већ она сама мора да га обезбеђује и изнова потврђује. Волео бих да поред силе, која је монопол државе и један од елемената ауторитета, Влада стално обезбеђује ауторитет и по основу друга два неопходна елемента - знања и делања. Кад смо у сфери теорије: председник Републике и свака државна институција свој ауторитет успоставља кроз све три димензије. Наравно, овде не треба заменити појам ауторитета са појмом ауторитарности која искључиво почива на голој физичкој сили. Никада не бих подржавао оне који би да ауторитет знања и делотворности надоместе голом физичком силом.

* Када би дошло до тог крајњег исхода - избора, да ли би ДС пружила руку СНС, као што

је поступила према СПС? Да ли је у Србији могућа широка коалиција ДС и СНС?

- Државе које имају две јаке странке имају већу гаранцију политичке стабилности, али и код њих се дешава да велике странке уђу у заједничку владу. Томислав Николић је мој највећи политички ривал. У изборима 2004. и 2008. године сучелили смо две политичке опције и недвосмилени закључак, након свих наших политичких „сударања“, јесте да је за Србију добро да има две снажне странке. За наше друштво је добро да има различите политичке опције, али се као некаква коб чини она: „два Србина три партије“, јер стално долази до цепања опција. Искорак ДС при формирању Владе имао је за циљ укрупњавање политичке сцене и на томе ћемо наставити да радимо и у будућности.

* Да ли Николићева странка може бити партнер ДС?

- Не видим јаче ривале који могу да угрозе примат ДС, од СНС и Томислава Николића. Они су ривали, дакле, а не наши политички и коалициони партнери. Упркос томе што је Николић јасно рекао да су њихови циљеви и одбрана Косова и чланство у ЕУ, наше разлике су дубоке.

* Ви сте потпуно задовољни коначним споразумом са Русијом?

- Почетни папир од кога је руска страна кренула и папир који смо на крају потписали дијаметрално су различити. Тај коначни неупоредиво је повољнији за нас. Треба имати на уму и да су у односу на период од само пре три месеца, све нафтне компаније значајно изгубиле од своје вредности - и „Гаспром”, и ОМВ, и „Шел” и „Тексако”. Није ваљда НИС једини који је сачувао своју вредност у економској кризи?

* Једна од примедби је да је НИС још могао сам да се издржава, па није морао да се прода у време пада вредности...

- Тачно је да се такво предузеће не продаје у неповољној клими, али је чињеница да смо у истом моменту имали прилику да направимо стратегијски договор о снабдевању гасом у наредних тридесет година. Обезбедили смо партнера са најбогатијим изворима

нафте и гаса, који обезбеђује еколошке стандарде и намерава да овде производи за извоз. И веома важно - обезбедили смо веома добар социјални програм какав још није виђен у Србији: 750 евра по години стажа. Тако смо очували 15.000 радних места у индустрији која је у великој дубиози због пада цене нафте. На крају, добили смо гаранцију да, ако Гаспром не буде уложио више од пола милијарде евра у обнављање наших капацитета и еколошку заштиту, можемо да раскинемо уговор и све вратимо на почетну тачку. Ако неко каже да су ово лоша решења, бојим се да не располаже никаквим аргументима.

* Да ли споразум са Русијом мења стратешку спољнополитичку оријентацију Србије?

- Да не буде дилеме, у разговору са председником Медведевом нагласио сам да Србија хоће у ЕУ. Геостратешки, ми смо између ЕУ и Русије. И на средини Јужног тока гасовода. А таква Србија биће значајнија Европској унији него она без гасовода. Као што је Србија као чланица ЕУ драгоценији пријатељ Русији. Када неко каже да није добро да будемо на главној комуникацији између произвођача и корисника енергената, онда тај има проблем и са политичком и са економском памећу.

* Очекујете ли да Србија ове године добије статус кандидата за чланство у ЕУ? - Јасно је да при новим светским изазовима ни у ЕУ нема оног ентузијазма за проширењем који је постојао пре годину. У Србији се као некритичан захтев појавио општи појам „гаранције“, а гаранција једноставно нема! Ни за „Фијат“, ни за статус кандидата... Нема крајњих гаранција ни за гасовод... Просто је - као што ни ђак нема гаранција да ће завршити школу. Али дете које најпре упише школу а потом вредно ради - добиће диплому. Било би јако комотно да живимо у свету коначних гаранција, али мораћемо да се потрудимо да би постигли успех, и да радимо и да будемо сложнији.

* У таквим околностима, шта Србији треба да ради?

- Да подиже вероватноћу за остваривање својих националних и грађанских интереса. Да чини све да добије статус кандидата: од сарадње са Хашким трибуналом, до обезбеђивања политичке стабилности и учвршћивања економије. Морам на време, и отворено да кажем грађанима: нисмо у истој Србији у каквој смо били у време избора. Нећемо моћи да испунимо сва обећања у роковима које смо поставили, али то не значи да од њих одустајемо. ЕУ је место према ком смо кренули и не скрећемо са тог пута.

* Хавијер Солана, упитан да ли би признавање независности Косова могло постати услов за улазак Србије у ЕУ, каже да је то питање за „каснију фазу“. Очекујете ли да се тај услов постави?

- И у каснијој фази Србија ће имати исти одговор: условљавање чланства у ЕУ признањем независности КиМ неће бити могуће. Савезник такве наше политике је и чињеница да у ЕУ има чланица које независно Косово никада неће признати због проблема сличних косовском на сопственој територији.

* Део јавности и опозиције вас оптужује да сте, прихватањем Еулекса, признали независност КиМ?

- Ако Солана каже да питање Косова и интеграција није за данас, него за будућност, и он потврђује да Србија није признала Косово. Ако први човек Еулекса Кермабон каже да је Еулекс статусно неутрална мисија, то значи да Србија није признала независност. Еулекс нема ниједан документ који на било који начин усваја Ахтисаријев план. Од Еулекса очекујемо да успостави владавину права, што је највећи интерес Срба на Косову. Одлуком СБ, Еулекс је обавезан да координише своје активности у областима где живи српско становништво са институцијама Владе Србије. Па, ако ми сад неко каже да је Косово независна земља, иако Еулекс мора да координише рад са Србијом, ни ту не видим логику. Начин на који су Срби прихватили Еулекс на КиМ сведочи колико су Срби и Србија одговорни.

* Приштина се, ипак, опире спровођењу плана од шест тачака...

- Оптимиста сам да ћемо се изборити за наше циљеве, али у тој борби никако не желимо да намећемо решења Албанцима на Косову. Као што не дозвољавамо да се решења намећу нама. Дугорочно, само компромисно решење може бити одрживо. Пре или касније, то ће разумети међународне институције које су стале иза нелегално проглашене независности Косова. Наш је циљ да се вратимо преговорима. У крајњем случају, само Срби и Албанци могу да нађу решење свог заједничког живота, односно, живота једних поред других.

* Поједине војвођанске странке позивају вас да покренете промену Устава, шта кажете

на то?

- Статус Војводине дефинише се Статутом и Законом о надлежностима Војводине које мора да потврди републички парламент. Оба документа морају да буду у складу са Уставом. Све који се прибојавају да ће се Србија дезинтегрисати усвајањем ова два акта, подсећам да је интегритет Србије обезебеђен управо Уставом за који су и они гласали.

* Да ли грађани у наступајућем периоду кризе могу да очекују ослонац у државним институцијама?

- Да. Држава ће по први пут, кроз нови буџет, стати иза предузећа која имају проблем са обезбеђивањем банкарских средстава. Што не значи да ћемо чувати „оптерећујућа“ радна места.

* Значи, запослени у државној администрацији биће једни од „погођених“ у кризи?

- Ту нема дилеме. Сваки запослени у администрацији мора да убеди послодавца да је његово радно место потребно. Прошло је доба у коме се могло рачунати на место на коме се ништа не ради. Крајње је време за корените промене, да бисмо из кризе изашли са новим економским убрзањем, а не са теговима који већ дуго стоје на леђима српске привреде.

* У којим гранама привреде грађанима прети губитак посла?

- Централне тачке наше економске политике данас су одбрана радних места и припреме за нови почетак, односно, политика новог импулса за време када криза прође. То значи окретање привреде домаћем тржишту, уз одржавање свих капацитета за извоз, за онај тренутак када криза прође. Осим тога, руско тржиште би могло да буде привремени излаз из невоља. Добра околност је да су грађевински радови никад јефтинији, па ово време треба искористити за инфраструктурне радове, а то отвара радна места. Није проблем када људи морају да замене свој посао, већ онда када један

изгубе, а други не нађу.

* Без страних инвестиција Србија се тешко развија, да ли их је у 2009. нереално очекивати?

- Није реално очекивати улагања у мери у којој смо их имали до сада. Видим могућност да, рецимо, из јужне Немачке или регије северне Италије, дођу компаније којима је у овим околностима много скупо да производе у тамошњим градовима. Да би аутомобилска индустрија могла да преброди кризу премештаће производњу у јефтинија подручја, а Србија је добра зона јер има довољно обучене радне снаге за тај посао. Што више компанија дође, макар отвориле и мањи број радних места, за Србију је веома значајно. Поготово, што ће кад криза прође оне остати овде и дуплирати, или утростручити, број запослених.

* Колико је угрожен посао са „Фијатом”?

- Сасавим је сигурно да он у 2009. години неће имати форму коју је „Фијат” планирао. Добио сам уверавања од председника Маркионеа да ће код нас наставити производњу „Пунта“ у наредној години и припремати се за производњу новог модела у 2010. Само се ради о одлагању плана. Чујемо неморалне оптужбе политичких противника да смо знали за светску финансијску кризу и да је довођење „Фијата” и енергетски споразум са Русијом само политички маркетинг. Таква врста напада ући ће у историју бешчашћа у српској политици! Нико у свету није знао да ће се криза десити и да ће имати овакав замах и брзину. Људи се не понашају исто кад се десе природне катастрофе, они тада изражавају солидарност, а и политичке странке би морале да избегавају прљаве ударце у оваквим временима. Грађани све то посматрају. Ово је време великих притисака, а одређени учесници у политичком животу радо би да се измакну од одговорности.

* Ко се измиче?

- Види се то. Ово је време када су буквално сви под лупом, и чланови владе и опозиција. Стварно се на муци познају јунаци. Ту сам да чујем сваког ко хоће да допринесе и критиком и предлозима, и то је корисно. Али, сигурно је, грађани ће казнити све оне који се политиком баве на неодговоран начин у овако озбиљно време.